

چرا تصمیم گیران تنها برای بخش کوچکی از جنگل‌های کشور برنامه دارند؟

هفت درصدی های چوب‌خوار

حنیف رضا گلزار ^{کاشفکر معیظ زیست و منابع طبیعی}

۸ مرداد ماه در گاهشمار کشور ما به نام روز ملی جنگل شناخته شده است. مناسبت این نامگذاری شناخته شده نیست، ولی بهانه‌ای است برای از جنگل داغدار و داغیده گفتن، نوشتن و خواندن. اگر چه این گفتن‌ها و نوشتن‌ها، بازگویی چالش‌های بدون دستاورد دغدغه‌مندان حال و روز جنگل‌های کشور باشد. ولی با این کارنامه اندوهناک و نامیدکننده، با هم باید داغ جنگل‌های کشور گفته و شنیده شود، چرا که هنوز برای درمان این داغ و درد، به روشی که همگرایی و همراهی همه خردروزان این بخش را با خود داشته باشد، دست نیافته‌ایم.

در این روزگار جنگل‌های کشور آنچنان ناپسامان و بدتر از آن بستر گفت‌وگو میان نگاه‌ها و نگرش‌ها در چند سال گذشته چنان نازارم و نادرستانه شده که چاره‌ای جز کنار نهادن تعارف و بیان آشکار آنچه که هست نمانده است، چرا که «پایداری زیستی» که یکی از ستون‌های ساختمانی (منافع ملی) است، بر تعارف با نگرش‌ها، با برتری خدشه‌ناپذیر دارد. در همین راستا، چنین می‌اندیشم که وقتی از «جنگل» گفته می‌شود، تنها «جنگل‌های شمال» و باز شوربختانه آن میدان این جنگل‌ها نیز تنها «نیمی از آن» که در شصت سال گذشته با روش اقتصادبنیان «طرح‌های جنگلداری» بهره‌برداری شده در افاق نگاه بیشتر کارشناسان و کارگزاران جنگل نمایان می‌شود. از این روی، من این نگرش و هواداران آن را «۷درصدی‌ها» می‌نامم، چراکه دارندگان این نگرش، دانش، دغدغه و

در موزه بوعلی همدان چه خبر است؟

ابهام درباره سرنوشت مفرغ‌های لرستان

میراث فرهنگی در اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ مدعی دستگیری سارق و بازگشت اشیای سرقت شده به موزه شده بود

زهرا کشوری ^{دبیر گروه زیست بوم}

در موزه بوعلی همدان چه خبر است؟ چه کسی راست می‌گوید؟ چرا نگهبان سارق موزه به یک سال از سرقت اشیای تاریخی با یک کوله پشتی‌ش، تاریخی در تهران پیدا شد؟ روزنامه ایران یک روز پیش از سفر عزت‌الله ضرعغامی، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به همدان در گفت‌وگو با روابط عمومی وزارتخانه به نمایندگی از فعالان میراث فرهنگی خواست تا ضرعغامی از موزه بوعلی بازدید کند و پاسخ سؤال‌های بی‌پاسخ یک ساله را با خود به تهران بیاورد. ضرعغامی اما از موزه بوعلی همدان بازدید نکرد و پرسش‌های فعالان دل‌نگران میراث فرهنگی همگمتانه بی‌پاسخ ماند؛ موزه‌ای که فعالان منتقد از آن به عنوان یک زیرپله یاد می‌کنند نه موزه.

نگهبان موزه ملی آثار موزه را مهرماه سال گذشته سرقت می‌کند. مسئولان میراث فرهنگی همدان خبر سرقت را هفت ماه بعد، در اردیبهشت سال جاری رسانه‌ای می‌کنند؛ زمانی که سارق دستگیر می‌شود. «علی مالمیر» مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی همدان سرقت را نتیجه غفلت همکاران در پلمب موزه می‌داند و اشیای سرقت شده را بدلی عنوان می‌کند. مالمیر در همان گفت‌وگوهای رسانه‌ای از تحویل دادن سارق به مقامات قضایی خبر می‌دهد

دلسوزی خود را تنها برای یک میلیون هکتار از جنگل‌های صنعتی و دارای توان تولید چوب کشور در بخش رویشی هیرکانی – کاسپینی که آن هم تنها ۷ درصد از همه جنگل‌های کشور را در بر گرفته، هدف‌گذاری کرده است. این اندیشه و نگرش یکجانبه‌گرا و نرمن‌ناپذیر، شوربختانه نه تنها در بخشی از بدنه دانشگاهیان، بلکه سال‌هاست در ساختار کارگزاری منابع طبیعی کشور نیز رشد کرده و در جایگاه گفتمان برتر، در این ساختار نیز نهادینه شده است. گفتمانی که همچنان و باگذشت بیش از ۵ سال از پذیرش قانون پیشروی «توقف بهره‌برداری چوبی»، از انتشار گزارش رسمی درباره «دستاورد‌های فنی» و «چرخه مالی» طرح‌های جنگلداری گذشته خودداری ورزیده است. گفتمانی «اقتصاد بنیان»

که تنها ۷ درصد از همه جنگل‌های کشور را که از توان تولید چوب صنعتی برخوردار بوده، جنگل می‌داند. به بیان دیگر، در قاموس تجربه شده ۷درصدی‌ها، جنگل، جنگلی است که «پولدار» و «پولساز» باشد، جز این بود همان بهتر که درین‌ها خدا «رها» شود و چقدر شگفت آور است که همین نگرش، نبی‌ی از جنگل‌های شمال را که قانون توقف بهره‌برداری چوبی در آن انجام شده همیشه با نام «جنگل‌های رها شده» یاد می‌کنند ولی نمی‌گویند

و چقدر شگفت آور است که همین رهاشدگی نیمی دیگر از جنگل‌های هیرکانی که توان تولید چوب صنعتی نداشته و در نگاهی کلان تر، رهاشدگی ۹۳ درصد همه جنگل‌های کشور که آنها هم توان تولید چوب ندارند و بر این مینا تا امروز از نسخه شفابخش «طرح جنگلداری» بی‌بهره مانده‌اند و چرا در نیم سده گذشته کنش و واکنش

یا نگوهرشی بر چنین رویکردی از سوی هواداران طرح‌های جنگلداری رخ نداده و به یاد نمانده است؟

نمونه‌ای از این کم‌ارزشی جنگل‌های «غیر پولدار» و «غیر پولساز» در نگرش ۷ درصدی‌ها، شیوه روبه‌رویی و کنش و واکنش گری آنها درباره «پروانه برگ‌خوار دردآور است که در همین روزهایی که جنگل‌های زاگرس، آوردگاه شوم این پروانه شده، چالش‌ها و داد و فریادها بر سر نیمه پولساز هیرکانی و پیگیری بیرون کشیدن درختان شکسته و افتاده از یک سو و از سویی دیگر پافشاری بر «خیانت» و «لجاجت» مخالفان بهره‌برداری چوبی جنگل، همچنان در دستور کار است! از سوی دیگر می‌بینیم که تلاشی ناجوانمردانه برای «غیر متخصص» جلوه دادن همه مخالفان بهره‌برداری چوبی از جنگل‌های شمال و مخالف‌خوانی آنها با اقبانوسی‌بیکران از دانش، توانمندی و دستاورد‌های «طرح‌های جنگلداری» گذشته‌که آشکار نیست کارکردش در این سال‌ها چه بوده، کجاست و چیست، همچنان در دستور کار است. آیا می‌توان –یا باید– به روش‌ها و فریادهای چنین نگرشی چه در دانشگاه و چه در ساختار کارگزاری و دیوانی، برای مدیریت جنگل‌های کشور باور و اعتماد داشت؟ بی‌پروا و آشکار، نگارنده این یادداشت که نمی‌تواند!

گویی نیمه هیرکانی، امروز همچون «سولگی پولدار»ی است که دل‌کنند از آن ناشدنی است. این سولگی «پولدار» و «پول‌ساز» و از پیش آمد روزگار «خوش سیما»، شوربختانه رخنه‌هایی خودنمایی دیگر رویشگاه‌های جنگلی کشور را برنمی‌تابد. گویی بر پیشانی‌نه چندان بلند جنگل‌های ما چنین نگاشته شده که ۹۳ درصد رویشگاه‌های جنگلی

ایستگاه چوبی

کشور در پی «ناکارآمدی اقتصادی» یا همان «بی‌پولی» باید فدای نیمه هیرکانی شوند. و چقدر این داستان غمبار، واقعیت‌های تلخ جامعه امروز ما را به روشنی هرچند نازیبیا و زنده، تلنگر و کتابه می‌زند و ریشخند می‌کند. همیشه و همه جا، برتری با پولدارهاست! زنده باد «کاپیتالیسم» و زنده باد الگوی اقتصادی برخاسته از «تئولیبالیسم»! چقدر خنده دار و شرم‌آور است که قانون انسان‌ها، قانون جنگل را هم بدنام کرده جنگل خوب، جنگل بد، درخت خوب، درخت بد...

به هر روی امروز ۸ امرداد و روز ملی جنگل است. امیدوارم تا ۹۳ درصد رویشگاه‌های جنگلی کشور بزودی از «رهاشدگی» رها و همچون آن سولگی افسونگر لبیده بر کرانه‌های کاسپین، به دور از نگاه به پولداری و پولسازی، شایان همراهی و «همدلی غیرتمند» و «کارگزاری توانمند» شوند. منابع

کارشناسان بپرسیم! سؤال دیگری هم وجود دارد؛ آیا مدیرکل میراث فرهنگی همدان خبر از تعداد اشیای داخل موزه ندارد؟ آیا بعد از سرقت، اشیای موزه بازشماری نشده‌اند؟ مالمیر می‌گوید: «یک الزامات قانونی وجود دارد. امین اموال سالانه آمارگیری می‌کند و آمار را به مراجع ذیربط ارسال می‌کند.» او در پاسخ به این پرسش‌ش که آیا آمار موزه کسری ااشیا را نشان می‌دهد هم می‌گوید: «ما بعد از این اتفاق یک بازشماری دیگری انجام دادیم و این بازشماری در حال انجام است. امین اموال سابق عزل شده است. قبلا آمارگیری دستی بود و این ماجرا فرصتی شد برای آمارگیری ااشیا!» او می‌گوید: «براساس گزارش امین اموال، آثار به سرقت رفته بدلی بود و موزه برگشت خورده است و براساس گزارش سالانه کسری نداشتیم.»

سارق دستگیر شده مدعی است پیش از لوپکی دیگر از همکاران اقدام به جابه جایی اشیای بدلی با اشیای اصل موزه کرده و همین مسأله هم مشوق او در این سرقت بوده است. مالمیر در پاسخ به این ادعا می‌گوید: «ما مشخصا این قدر را به عنوان مجرم دستگیر کردیم و افرادی که همکاری آنها محرز بود را معرفی کردیم و پرونده در حال رسیدگی است.» این سؤال پیش می‌آید چرا مسئولان این استان بعد از یک سرقت، خبر از تعداد آثار موزه تحت مدیریت خود ندارند، تا معلوم شود چه کسی راست می‌گوید؟!

مرتکب شده و یک سکه از دستش به زمین افتاده بود که ما نفهمیدیم، سکه را که پیدا کردند بعد از مدتی متوجه سرقت‌ها شدند.»

پس از گزارش پلیس و ادعای سارق مبتنی بر جایگزینی اشیای بدلی به جای اشیای اصلی، حرف‌های مالمیر هم در گفت‌وگو با رسانه‌ها متفاوت می‌شود و می‌گوید: «اینکه ااشیا مربوط به چه دوره‌ای و کجاست، سؤالاتی است که نیاز به بررسی دارد و ما هم‌اکنون اطلاع دقیقی در این زمینه نداریم و به محض مشخص شدن جزئیات موارد اطلاع‌رسانی خواهد شد.» تا این سؤال پیش بیاید که چرا مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی همدان پس از نزدیک به یک سال از سرقت اشیای موزه همدان، خبر ندارد و در موزه تحت اختیار چه اتفاقی

برخورد با خاطیان مرمت غیراصولی دو مسجد صفوی در اصفهان

عزت‌الله ضرعغامی، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی کشور از مجازات خاطیان مرمت غیراصولی مسجد شیخ لطف‌الله و مسجد امام که به تخریب تاریخ صفوی در اصفهان منجر شد، خبر داد. او با اشاره به مدت زمان مرمت‌گنبد مسجد شیخ لطف‌الله اصفهان، گفت: کار مرمت این گنبد از ۱۲ سال قبل آغاز شده بود. از زمانی که داربست‌ها باز شد، احساس شد اشکالاتی در نحوه مرمت‌گنبد وجود دارد به همین دلیل بلافاصله به پژوهشگاه وزارتخانه مأموریت دادم با همکاری معاونت میراث فرهنگی بررسی

کنند تا مشخص شود اشکال در کدام قسمت‌گنبد وجود دارد، متخلفان مشخص شوند و بعد تحت مدیریت هیأتی خیره و متبخر مرمت‌تجدید شود.

ضرعغامی گفت: این پروژه باعث شد که روی کل پروژه‌های مرمتی وزارتخانه که در طول زمان انجام می‌شود، نظارت همه جانبه‌ای شود تا ان‌شاء‌الله شاهد تکرار این مسائل نباشیم. هیچ توجیهی برابیم در اتفاقی که در مرمت‌گنبد حاج لطف‌الله افتاد قابل قبول نیست و خاطیان مجازات می‌شوند.

افکارعمومی پیش از این خواستار برکناری مدیر پایگاه میراث جهانی میدان نقش جهان شده بودند اما این درخواست با مقاومت مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اصفهان روبه‌رو شده بود. او مسئولیت مرمت آثار ارزشمند صفوی در یکی از مهم‌ترین استان‌های گردشگری پذیر ایران را برعهده شورای فنی دانسته نه مدیر پایگاه جهانی میدان نقش جهان. این در حالی است که طبق قانون پایگاه جهانی مستقل از استان‌ها و شورای فنی استان هستند و مدیر پایگاه مسئول مستقیم آن چیزی است که بر سر آثار تاریخی می‌آید. حال باید ماند و دید که چه زمانی صحبت ضرعغامی اجرایی می‌شود و آیا مدیر پایگاه میراث جهانی میدان نقش جهان که پرونده موفقی در کاشان هم نداشت برکنار می‌شود؟ این مدیر پیش‌تر دورنگ شدن گنبد مسجد شیخ لطف‌الله را فتوشاپ خوانده بود.

هرچند برکناری مدیر پایگاه میراث جهانی نقش جهان کافی نیست. وضعیت بل‌های تاریخی اصفهان و بافت تاریخی آن هم بهتر از میدان نقش جهان نیست و در سال‌های گذشته زخم‌های عمیقی خورده است. آثاری که نقش مستقیمی در درآمد ناخالص ملی دارد و منابع درآمدی خانوارهای بسیاری در اصفهان است.

تالاب انزلی ظرفیت نگهداری آب را ندارد

مسعود باقرزاده کریمی، کارشناس تالاب‌ها می‌گوید تالاب انزلی در مقابل سیلاب کم می‌آورد و دیگر نمی‌تواند از مناطق مسکونی اطراف تالاب حفاظت کند.

او می‌گوید: «مساحت تالاب انزلی به دلیل اینکه عمقی برای آن باقی نمانده در زمان بارندگی در فصل بهار بیشتر می‌شود. از این رو شرایط اکولوژیکی آن تغییر کرده و کارکردهای قبلی خود را از دست داده است، اما مهم‌تر از آن، آنچه می‌تواند در آینده تهدیدی جدی برای این تالاب و روستاهای اطراف باشد از دست رفتن قدرت کنترل‌کنندگی سیل این تالاب است.

براساس گفته‌های باقرزاده کریمی سیلاب‌هایی که از طریق ۱۱ رودخانه به سمت این تالاب حرکت می‌کنند در یک مخزن اسفنجی ذخیره و بتدریج وارد دریا می‌شود، اما حدود ۸۰ درصد این مخزن به‌دلیل انباشت رسوبات پر شده است و ظرفیت نگهداری آب را ندارد.»

میراث آریا- «سید عزت‌الله ضرعغامی»، وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی گفت: پرونده ثبت جهانی «منظر تاریخی، شهری همگمتانه تا همدان» تا پایان سال جاری به یونسکو ارسال می‌شود.

ایسنا- «مهدی مهدی»، رئیس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی شهرستان آران و بیدگل گفت: بیش از ۷۰ درصد آثار تاریخی شهرستان نیاز به مرمت اضطراری دارد که برای مرمت اصولی این بناها به ۱۳ میلیارد تومان اعتبار نیاز است.

میراث آریا- «علی دارابی»، قائم مقام وزیر و معاون میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی گفت: راینزان فرهنگی مهم‌ترین سفیران فرهنگی ایران در خارج از کشورند. از آنجایی که میراث فرهنگی پایدارترین و غنی‌ترین منبع و جنبه فرهنگی یک جامعه است بنابراین راینزان فرهنگی مهم‌ترین سفیران میراث فرهنگی در خارج کشورند.

ایسنا- «مهدی یان‌پان»، کارشناس ارشد ترویج زیستی، اخراج جمعیت ببر را دارای اهمیت بسیاری دانست که علاوه بر ذخیره بانک ژنی از آنها باعث کمک به شبه جزیره میانکله نیز می‌شود.

ایسنا- «سرهنک جمشید محبت‌خانی»، فرمانده یگان حفاظت محیط زیست کل کشور با بیان اینکه چهارچوب‌ها و دستورالعمل‌های استفاده محیط‌بانان از فضای مجازی مشخص و ابلاغ شد، گفت: فضای مجازی برای هر حوزه‌ای می‌تواند هم فرصت و هم تهدید باشد اما در حوزه محیط‌بانی، برای فرهنگ‌سازی نوع استفاده از محیط زیست و امنیت و زنده ماندن آن یک فرصت به شمار می‌رود.

میراث آریا- «اسماعیل سجادی‌منش»، مدیرکل میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی استان بوشهر، از آسیب‌شناسی آثار تاریخی در استان خبر داده و گفت: با توجه به هشدار هواشناسی مبنی بر ورود سامانه بارشی قدرتمند موسنون به استان، با تشکیل ستاد بحران در این اداره‌کل تمام آثار تاریخی به منظور جلوگیری از خطرات احتمالی آسیب‌شناسی شدند.

میراث آریا- «محسن کریمی»، معاون میراث فرهنگی، اداره‌کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی استان مرکزی، از رفع آب گرفتگی تأسیسات فاضلاب بازار اراک خبر داده و گفت: بر اساس پیش‌بینی‌های صورت گرفته در مورد بارندگی‌های پیش‌رو از دو روز گذشته با اعزام عوامل مختلف به مجموعه بازار، ناودان‌ها و راه‌آب‌های بازار پاکسازی شدند.

همزمان با آغاز ماه محرم ۱۴۴۴ هجری قمری، دو عنصر فرهنگی «محتشم خوانی» و «مرثیه‌خوانی امام حسین (ع) به سبک بحر طویل» در فهرست ملی میراث فرهنگی ناملموس کشور قرار گرفت. قائم مقام وزیر و معاون میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در این خصوص گفت: عاشورا در فرهنگ ما فقط یک حادثه نیست، بلکه رویدادی تاریخ‌ساز است، رویدادی که تاریخ اسلام به واسطه خون شهدای آن روز برای ابد آبیاری شده است. واقعه کربلا در روز عاشورا حماسه آزادی است و به همین دلیل مسلمانان بویژه شیعیان، با افتخار، آیین، رسوم و سنت‌های ویژه‌ای را برای توجه عامه به میراث ناملموس عاشورایی آفریده و مورد پاسداری قرار داده‌اند که از جمله مهم‌ترین و شاخص‌ترین عناصر آن نوحه‌ها و شیوه‌های مرثیه‌خوانی ایرانیان برای نثا و عزای اباعبدالله الحسین (ع) هستند و از این‌رو وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی وظیفه خود می‌داند با اهتمام ویژه نسبت به ثبت و معرفی این عناصر اقدام کند. در حقیقت اشعار شمس الشعرای کاشانی، در مراسم عزاداری امام حسین (ع) همچون چراغی می‌درخشد و بازخوانی این اشعار به مرور موسوم به «محتشم خوانی» شده که در واقع مرثیه‌خوانی برای امام حسین (ع) براساس اشعار محتشم کاشانی است که با طلیعه «باز این چه شورش است» آغاز می‌شود.